

PÖLYNHALLINTA RAKENNUSTYÖMAALLA

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Koulutus on rahoitettu Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineellä (RRF), joka on EU:n elpymisvälineen (Next Generation EU) suurin ohjelma. Rahoituksen on myöntänyt Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskuksen toimintaa ohjaavat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö.

JOHDANTO

- Pöly on keskeinen riskitekijä terveydelle ja hyvinvoinnille rakennuksilla työskentelevillä henkilöillä.
- Eniten pölyä aiheuttavat esimerkiksi hionta, sahaus, piikkaus ja siivoaminen, purku-, murskaus- ja kaivutyöt sekä jauhemaisten aineiden käsittely.
- Mitä hienojakoisempaa pöly on, sitä vaarallisempaa se on ja sitä pidempään se pysyy hengitysilmassa.
- Pölyn haittavaikutukset tulevat usein esiin vasta vuosien altistumisen jälkeen.
- Erityisen haitallisille pölyille kuten kvartsipitoiselle kivipölylle, kovapuupölylle ja asbestille altistuminen on estettävä kaikin keinoin sekä käyttämällä henkilönsuojaimia.

PÖLYNHALLINTAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

- Pölynhallintaa koskeva lainsäädäntö on kiristynyt viime vuosina.
- Valtioneuvoston uusi asetus syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista, perimää vaurioittavista ja lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä työssä on astunut voimaan 5.4.2024.
- Uusi asetus kumooa työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1267/2019) ja lyijytyöstä annetun valtioneuvoston päätöksen (1154/1993).

TYÖNANTAJAN VELVOLLISUUDET

- Työnantajan on arvioitava altistumisen luonne, määrä ja kesto kaikessa toiminnassa, jossa työntekijät voivat altistua syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville, perimää vaurioittaville tai lisääntymiselle vaarallisille tekijöille.
- Työnantajan on myös selvitettävä, mitä riskejä altistuminen aiheuttaa työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle.
- Tämän jälkeen työnantajan on tehtävä tarvittavat toimet vaarallisten tekijöiden hallitsemiseksi.

PÖLYLAJIT

Betonipöly

Kivi-, tiili- ja laastipöly

Kipsipöly

Eristevillapöly

Puupöly

Hionta- ja tasoitepöly

Maalipöly

Korjaus-
/purkutyömaalla voi
lisäksi esiintyä asbesti-
ja homepölyä.

KVARTSIPÖLY

- Muodostuu kun työmaalla käsitellään ja työstetään kiveä ja hiekkaa sisältävää materiaalia kuten mm. betonia, tiiltä, laasteja ja hiekkaa.
- Voi olla niin hienojakoista, ettei silmä kykene sitä erottamaan. Kvartsipöly jää leijumaan ilmaan pitkäksi aikaa, jopa yli 8 tunniksi.
- Hengitettynä syöpävaarallista ja sen terveysvaikutukset näkyvät vasta vuosien saatossa.
- Kvartsipölyn aiheuttamia sairauksia ovat mm. keuhkosityöpi, silikoosi (kivipölykeuhko), keuhkohtaumatauti (COPD), tuberkuloosi ja munuaisten vajaatoiminta.

EU:n syöpädirektiivin päivityksen myötä on 1.1.2020 alkaen kvartsin sitova kahdeksan tunnin raja-arvo ollut $0,1 \text{ mg/m}^3$ ja työhygieeninen raja-arvo Suomessa $0,05 \text{ mg/m}^3$.

Jos altistumista kvartsipölylle ei pystytä estämään, on altistumisen seuranta tehtävä työhygieenisin mittauksin.

PUUPÖLY

- Puupöly tarkoittaa puun työstämisessä syntyvää pölyä.
- Puupöly aiheuttaa hengitysteihin joutuessaan muun muassa nenän ja kurkunpään limakalvoilla ärsytysoireita, kuten kutinaa, kirvelyä, tukkoisuutta ja liman eritystä.
- Puupölyn on todettu aiheuttavan myös nenän ja nenän sivuonteloiden syöpää.
- Kovapuupölylle (lehtipuupölylle) altistutaan mm. monissa puutuoteteollisuuden töissä sekä puutuotteiden asennusten ja materiaaleihin liittyvien huoltojen yhteydessä.

Kovapuupölylle on määritetty EU:n syöpädirektiivissä sitova kahdeksan tunnin raja-arvo, joka on 2 mg/m^3 .

MUIDEN RAKENNUSPÖLYJEN TERVEYSHAITAT

Kipsipöly

- Syntyy kipsilevyjä työstettäessä
- Aiheuttaa ihon kuivumista sekä silmien ja limakalvojen ärsytystä

Maalipöly

- Syntyy hioessa maalipintaa ja maalaustyössä (maalisumu/maalipöly)
- Aiheuttaa hengitysteiden ärsytystä
- Liuotinohenteiset maalit voivat vaikuttaa hermostoon

Eristevillapöly

- Terveyshaittana ihon, silmien ja hengitysteiden ärsytys
- Ei aiheuta pitkäaikaista terveyshaittaa

PÖLYNHALLINTAKEINOJEN TÄRKEYSJÄRJESTYS

Hallintakeinojen tärkeysjärjestys

Kuvan lähde: Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu

1. Vaarallinen tekijä on mahdollisuuksien mukaan poistettava muuttamalla prosessia tai tuotetta, jossa vaarallista ainetta käytetään.
2. Jos vaarallisen aineen käyttöä ei voida lopettaa, se on korvattava vaarattomalla tai vähemmän vaarallisella aineella.
3. Jos aineen tai prosessin käyttöä ei voida lopettaa tai korvata, altistumista on ehkäistävä tai vähennettävä teknisillä tai organisatorisilla ratkaisuilla (esim. päästölähteen hallinta, vaaralliselle aineelle altistuvien työntekijöiden määrän vähentäminen sekä altistumisen keston ja voimakkuuden vähentäminen).
4. Lain mukaan henkilönsuojainten käyttäminen on viimeinen keino silloin, jos altistusta ei voida riittävästi hallita muilla tavoilla.

PÖLYNHALLINTAKEINOT

- Pölyn syntymisen estäminen (rikkomattomat menetelmät, esivalmistettujen kappaleiden käyttö).
- Syntyvän pölyn vähentäminen (leikkaaminen sahaamisen sijaan, märkämenetelmät, kohdeimurit pölyä tuottavissa koneissa, jne.).
- Pölyn leviämisen rajoittaminen (vaiheistus, osastointi, ali- tai ylipaineistus, ilmanpuhdistimet, ajoneuvojen renkaiden pesu) ja säännöllinen siivous (lasta, imuri, pesuri).
- Suojainten käyttö pölyjakson ajan (hengityksensuojaimen valinta työn keston ja raskauden mukaan sekä suojaimen tiiveyden varmistus kasvoilla).
- Hengityksensuojaimen riisuminen vasta, kun vaatteet on puhdistettu pölystä esimerkiksi imuroimalla.

PÖLYNHALLINNAN OSAPUOLET

Rakennuttaja

Valitsee ja selvittää
rakennustyön aikana
käsiteltävät materiaalit

Huomioi pölyn
turvallisuusasiakirjassa

Huolehtii, että
suunnittelijat ja
pää toteuttaja saavat
riittävät tiedot
pölyntorjuntaa varten

PÖLYNHALLINNAN OSAPUOLET

Päätoteuttaja

Laatii työmaan
pölyntorjuntasuunnitelman

Määrittää vastuutahot

Huolehtii, että urakoitsijat
saavat tarvittavat tiedot
pölyntorjuntaa varten

Huolehtii töiden
vaiheistuksesta ja
ajoituksesta

PÖLYNHALLINNAN OSAPUOLET

Urakoitsija

Selvittää
käsiteltävät
materiaalit

Valitsee
mahdollisimman
vähän pölyvät
työmenetelmät

Mitoittaa tarvittavat
pölyntorjuntakeinot

Huolehtii
siivouksesta työn
aikana ja sen
jälkeen

Opastaa työntekijät
pölyntorjuntaan

PÖLYNHALLINNAN OSAPUOLET

Työntekijä

Noudattaa
saamaansa
opastusta

Varmistaa koneiden
ja laitteiden
toimintakunnon

Käyttää työssä
vaadittavia suojaimia
huomioiden myös
ympärillä olevat
pölynlähteet

Ilmoittaa
havaitsemistaan
puutteista ja vioista

Siivoaa työnsä jäljet

Lähteet:

Pölyntorjunta ja -hallinta rakennusalalla (2016, Työturvallisuuskeskuksen julkaisu)

Marko Myllyaho. 2021. Pölynhallinta uudisrakentamisessa. Opinnäytetyö. Turku AMK. Theseus-tietokanta.

www.tyosuojelu.fi